

**Κοινωνία και παρελθόν:
προσλήψεις της αρχαιότητας στη σύγχρονη Ελλάδα**

Σειρά δημόσιων συζητήσεων και διαλέξεων

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης – Ιρλανδικό Ινστιτούτο Ελληνικών Σπουδών

(www.cycladic.gr – www.iihsa.ie)

Φεβρουάριος-Ιούνιος 2015

Πώς ορίζεται η έννοια της *αρχαιότητας*; Τι επίδραση έχει στη σύγχρονη σκέψη; Γιατί πάμε σε μουσεία; Ποιος ο ρόλος των μνημείων στη ζωή μιας πόλης; Πως διαμορφώνεται η 'συλλογική μνήμη';

Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που θα συζητηθούν στο νέο σεμινάριο που διοργανώνουν το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης και το Ιρλανδικό Ινστιτούτο Ελληνικών Σπουδών στην Αθήνα.

Με αφορμή το απρόσμενο ενδιαφέρον του κοινού για τις πρόσφατες ανακαλύψεις στην Αμφίπολη και την ένταση του δημόσιου διαλόγου που ακολούθησε, οι δύο οργανισμοί αποφάσισαν να προσκαλέσουν ειδικούς από διάφορα πεδία των ανθρωπιστικών επιστημών για να διερευνήσουν τη σημασία της αρχαιότητας για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, αλλά και ευρύτερα τη σχέση του κοινού με τη μελέτη και ερμηνεία του παρελθόντος.

Το σεμινάριο δεν θα περιοριστεί σε ζητήματα αρχαιολογικής έρευνας και προβολής, αλλά θα επεκταθεί σε ερωτήματα ευρύτερου ενδιαφέροντος, όπως ο ρόλος των μουσείων και της εκπαίδευσης για τη συγκρότηση ιστορικής μνήμης, η λειτουργία των αρχαίων μνημείων στο αστικό περιβάλλον, οι τρόποι πρόσληψης της αρχαιότητας στην τέχνη και τη λαϊκή παράδοση κ.ά.

Μέσα από συζητήσεις και διαλέξεις, θα επιχειρηθεί η ανατομία της πολυδιάστατης σχέσης της σύγχρονης κοινωνίας με την αρχαιότητα, μιας σχέσης που δεν περιλαμβάνει μόνον 'επίσημες' μορφές αφήγησης αλλά και εναλλακτικές προσεγγίσεις της ιστορίας, οι οποίες αναπτύσσονται σε διαφορετικά περιβάλλοντα και μαρτυρούν την επιθυμία των ανθρώπων για ενεργή συμμετοχή στην ερμηνεία του παρελθόντος. Μελετώντας πώς διαμορφώνονται και πού τέμνονται 'επίσημες' και 'ανεπίσημες' αφηγήσεις μπορούμε να διακρίνουμε καλύτερα τις κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις τους και να κατανοήσουμε τη σημασία που έχουν για την συγκρότηση της συλλογικής μνήμης. Μια τέτοια κατανόηση μπορεί να συμβάλει στην ανάδειξη νέων μορφών προσέγγισης και διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς, που θα αναγνωρίζουν τη πολυσημία του παρελθόντος χωρίς να επιχειρούν την επιβολή μονοσήμαντων ιστορικών αφηγημάτων.

Οι εκδηλώσεις απευθύνονται στο ευρύ κοινό και έχουν ελεύθερη είσοδο.

Οργάνωση – Συντονισμός

Νίκος Παπαδημητρίου, *Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης*

Άρης Αναγνωστόπουλος, *Ιρλανδικό Ινστιτούτο Ελληνικών Σπουδών*

Πρόγραμμα

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ - ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΥΚΛΑΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (Νεοφύτου Δούκα 4, τηλ. 210 7228321)

1. Αρχαιολογία και συμμετοχή του κοινού – Παρασκευή 20 Φεβρουαρίου 2015 (ώρα 18.00)

Πέτρος Θέμελης, *Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης*
Γιάννης Χαμηλάκης, *Καθηγητής Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο του Southampton*
Όλγα Σακαλή, *Δρ Μουσειολογίας, Πρόεδρος Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων*

Συντονιστής: Άρης Αναγνωστόπουλος (*Κοινωνικός Ανθρωπολόγος, Υποδιευθυντής, Ιρλανδικού Ινστιτούτου Ελληνικών Σπουδών*)

[Μια συζήτηση για τις δυνατότητες συμμετοχής του κοινού στην έρευνα και ερμηνεία του παρελθόντος: Ποια η σχέση 'κοινού' και υλικών καταλοίπων; Πώς εμπλέκονται οι τοπικές κοινωνίες ή άλλοι 'μη-ειδικοί' σε μια αρχαιολογική έρευνα; Αντιλαμβανόμαστε την έννοια της συμμετοχής μόνον ως μια ατομική βιωματική εμπειρία ή ως κάτι που αφορά τη ζώσα μνήμη και το παρόν ενός τόπου ή μιας κοινότητας; Πώς 'ζωντανεύουν' τα αρχαία μνημεία και τι λόγο έχουν οι τοπικές κοινωνίες στη διαχείρισή τους; Πώς εξασφαλίζεται η πρόσβαση του κοινού στο δημόσιο 'αρχείο' που είναι ένα μουσείο; Πώς εξασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή των επισκεπτών ενός μουσείου ή ενός αρχαιολογικού χώρου; Υπάρχει δυνατότητα ουσιαστικότερης διάδρασης με το παρελθόν;]

2. Πόσο αρχαίο είναι το παρελθόν; – Δευτέρα 16 Μαρτίου 2015 (ώρα 19.00)

James Wright, *Καθηγητής Αρχαιολογίας, Διευθυντής της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών*
Δάφνη Βουδούρη, *Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δικαίου και Πολιτικής Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο*
Δημήτρης Πλάντζος, *Επίκουρος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Συντονιστής: Νίκος Παπαδημητρίου (*Αρχαιολόγος, Επιμελητής Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης*)

[Μια συζήτηση περί των αξιολογικών κριτηρίων που καθορίζουν την πολιτισμική διαχείριση σε επίπεδο νομοθεσίας, αρχαιολογικής πρακτικής και 'κοινής γνώμης' και των αλλαγών που συνέβησαν από τον 19^ο αιώνα έως σήμερα. Πώς επιλέγουμε τι είναι σημαντικό να διατηρηθεί/αναδειχθεί και τι όχι; Γιατί κάποιες ιστορικές περιόδους αντιμετωπίζονται ως 'υποδεέστερες' από άλλες; Τι έχει αλλάξει στο νόμο και την αντίληψη του κοινού στη διάρκεια του χρόνου; Πώς συνδυάζεται η προστασία των μνημείων με τη ζωντανή λειτουργία τους σε μια σύγχρονη πόλη; Πώς αποτιμούμε σήμερα έργα εκτεταμένων αστικών παρεμβάσεων όπως η ανασκαφή της αρχαίας Αγοράς;]

3. Ποιος και πώς ορίζει την ιστορική μνήμη; – Δευτέρα 27 Απριλίου 2015 (ώρα 19.00)

Αντώνης Λιάκος, *Ιστορικός*
Χριστίνα Κουλούρη, *Καθηγήτρια Σύγχρονης Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο*
Νίκος Μπελαβίλας, *Αναπληρωτής Καθηγητής Πολεοδομίας και Ιστορίας Πόλης, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο*

Συντονιστής: Τάσος Σακελλαρόπουλος (*Ιστορικός, Ιστορικά Αρχεία Μουσείου Μπενάκη / Αρχαία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας*)

[Μια συζήτηση για τις διαδικασίες και τους φορείς που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ιστορικής μνήμης: Τι ορίζεται ως ιστορική μνήμη και ποιο είναι το συλλογικό υποκείμενο της; Ποιους περιλαμβάνει και ποιους αποκλείει; Πώς 'θυμόμαστε' κάτι που δε ζήσαμε; Πόσο συμβάλλει η εκπαίδευση και ο σύγχρονος πολιτισμός στη διαμόρφωση μιας 'επίσημης' εικόνας της αρχαιότητας και πώς συνδράμουν τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι στη συλλογική ενσωμάτωση της; Τι σημαίνει 'μνημείο', πώς χρησιμοποιείται και πώς δίνει υλική υπόσταση στην μνήμη; Τι 'ιστορία' αφηγείται η μορφή της πόλης και τα μνημεία της; Πού και πώς συγκροτούνται εναλλακτικές μορφές συλλογικής μνήμης και γιατί αντιπαρά τίθενται με τις 'επίσημες' αφηγήσεις; Γιατί η μελέτη του παρελθόντος θεωρείται πολιτική πράξη;]

4. Παρόν και μέλλον των αρχαιολογικών μουσείων – Δευτέρα 18 Μαΐου 2015 (ώρα 19.00)

Άγγελος Δεληβορριάς, *Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, τ. Διευθυντής Μουσείου Μπενάκη*
Νίκος Σταμπολίδης, *Καθηγητής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, Διευθυντής Μουσείου*
Κυκλαδικής Τέχνης

[ο τρίτος ομιλητής θα ανακοινωθεί σύντομα]

Συντονίστρια: Δέσποινα Καταπότη (*Επίκουρη Καθηγήτρια Θεωρίας Πολιτισμού και Ψηφιακού Πολιτισμού Πανεπιστημίου Αιγαίου*)

[Μια συζήτηση για το ρόλο των αρχαιολογικών μουσείων σήμερα: Σε ποιους απευθύνονται τα μουσεία του 21^{ου} αιώνα; Πόσο έχουν αλλάξει από παλαιότερα; Έχουν ενσωματώσει σύγχρονους θεωρητικούς προβληματισμούς ή παραμένουν πιστά στη λογική της γραμμικής αφήγησης; Πώς αντιμετωπίζουν το αίτημα για 'ερμηνευτική πολυφωνία'; Πώς επηρεάζονται από αντιλήψεις περί 'ψυχαγωγικής' αποστολής των μουσείων και ανάγκης προσαρμογής τους στις 'απαιτήσεις του κοινού' (συνήθως επί τη βάση μιας επιχειρηματικής λογικής 'target group'); Ενδιαφέρονται να καινοτομήσουν και, εάν ναι, πώς; Πόσο επηρεάζουν τη σχέση τους με το κοινό οι νέες τεχνολογίες επικοινωνίας;]

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ - ΙΡΛΑΝΔΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Νοταρά 51, τηλ. 210 8848074)

1. Αρχαιότητα και μουσική – Τετάρτη 22 Απριλίου 2015 (ώρα 19.00)

Ανάργυρος Δενιόζος, *Συνθέτης-Μουσικολόγος*

[Η αρχαιότητα ως πηγή έμπνευσης και ως αναπαράσταση στην ιστορία της κλασικής και λαϊκής μουσικής με ιδιαίτερη αναφορά στην ελληνική δημιουργία]

2. Αρχαιολογία, ανθρωπολογία και σύγχρονη τέχνη – Πέμπτη 7 Μαΐου 2015 (ώρα 19.00)

Ελεάνα Γιαλούρη, *Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο*

[Πώς σχετίζεται η σύγχρονη τέχνη με πεδία γνώσης που ασχολούνται με (υλικούς) πολιτισμούς του παρελθόντος ή του παρόντος, όπως η αρχαιολογία και η ανθρωπολογία; Μπορεί να συμβάλλει δυναμικά (και όχι απλώς 'εικονογραφικά') σε μια συνομιλία που επιθυμεί να διαταράξει στερεότυπα και να ανοίξει δρόμους κατανόησης της παρουσίας του παρελθόντος στο παρόν; Και τι συμβαίνει στην Ελλάδα, όπου η σύγχρονη τέχνη έχει να αναμετρηθεί με μια 'δύσκολη κληρονομιά';]

3. Αρχαιότητα και διαδίκτυο – Τετάρτη 3 Ιουνίου 2015 (ώρα 19.00)

Σοφία Βουτσάκη, *Καθηγήτρια Ελληνικής Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο του Groningen*

[Πώς αναπαρίσταται η ελληνική αρχαιότητα στο διαδίκτυο; Τι προβάλλεται και τι ελκύει το ενδιαφέρον του κοινού; Πόσο συμβάλλει το διαδίκτυο στην αναπαραγωγή στερεοτύπων ή στην ανανέωση της σχέσης μας με την αρχαιότητα; Δίνουν οι νέες τεχνολογίες τη δυνατότητα μιας πολυδιάστατης ερμηνείας του παρελθόντος ή διευκολύνουν την εμπορική εκμετάλλευση και τον εκχυδαϊσμό του; Πώς αντιμετωπίζει η Πολιτεία τις προκλήσεις του διαδικτύου σε θέματα έρευνας, ερμηνείας και προβολής;]